

Kandrács Csaba

A pénzügyi stabilitás fenntartása és a gazdasági növekedés támogatása a Magyar Nemzeti Bank felügyeleti stratégiájának megvalósításával

Maintaining financial stability and supporting economic growth by implementing the supervisory strategy of the Magyar Nemzeti Bank

Összefoglalás

A mikroprudenciális felügyeleti eszközök alkalmazásának hatékonyságát a pénzügyi felügyelet jegybankba történő integrálásának közel tízéves időszakát követően érdemes külön szemügyre venni. Indokolt röviden áttekinteni a legjelentősebb felügyeleti stratégiai intézkedéseket, amely alapján megállapítható, hogy a tudatos felügyeleti stratégiai tervezés és végrehajtás milyen mértékben járult hozzá a Magyar Nemzeti Bank alapfeladatának ellátásához, kiemelten a pénzügyi stabilitás fenntartásához és a gazdasági növekedés támogatásához. A Stabilitás és Bizalom 2.0 felügyeleti stratégia 2019-es elfogadását és végrehajtásának megkezdését követően megjelenő COVID-19 járvány a korábbiakban előre nem látható mértékű gyors és határozott fellépésre készítette a Magyar Nemzeti Bankot (a továbbiakban: MNB). A jegybank makro- és mikroprudenciális felügyeleti jogkörében eljárva számos intézkedést hozott a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásainak mérséklésére, valamint az intézmények sokkellenálló-képességének megóvása érdekében. Ezen válságkezelő felügyeleti lépések nagyban hozzájárultak a pénzügyi stabilitás fenntartásához és a gazdaság sikeres újraindításához. Ugyanakkor az MNB a 2020-2025-ös felügyelési időszak felidejéhez érkezve, a stratégiai célok 2022. éves visszamérése során összesítette a stratégia alkotáskor kitűzött feladatokhoz kapcsolódó eredményeket, és ezzel egyidejűleg felülvizsgálta a felügyeleti stratégia prioritásait is.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: G18, E42, E58

Kulcsszavak: felügyeleti integráció, felügyeleti stratégia, mikroprudenciális felügyelet, mikroprudenciális felügyelet, stratégiai keretrendszer felülvizsgálata, jövőkép, küldetés

DR. KANDRÁCS CSABA, pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért felelős alelnök, Magyar Nemzeti Bank (kandracs@mnbb.hu).

Summary

The effectiveness of the use of micro-prudential supervisory tools should be examined in particular after nearly ten years of the integration of financial supervision into the Bank. It is appropriate to briefly review the most significant strategic supervisory measures, which will allow an assessment of the extent to which conscious strategic supervisory planning and implementation have contributed to the fulfilment of the Bank's statutory duties, in particular to maintaining financial stability and supporting economic growth. The COVID-19 epidemic, which began after the adoption of the Stability and Trust 2.0 supervisory strategy in 2019 and the start of its implementation, prompted the Magyar Nemzeti Bank (hereinafter: MNB) to take swift and decisive action the extent of which could not be foreseen. The Bank, acting in its capacity as the macro and micro-prudential supervisory authority, took a number of measures to mitigate the negative economic impact of the COVID-19 pandemic and to safeguard the resilience of institutions to shocks. These crisis management supervisory actions have contributed greatly to maintaining financial stability and to the successful relaunch of the economy. At the same time, as the MNB approached the mid-term of the 2020-2025 supervisory period, the annual back-testing of the strategic objectives in 2022 took stock of the results related to the tasks set at the time of the strategy formulation, and the priorities of the supervisory strategy were reviewed.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: G18, E42, E58

Keywords: supervisory integration, supervisory strategy, macroprudential supervision, microprudential supervision, review of supervisory framework, vision, mission

AZ MNB PÉNZÜGYI FELÜGYELETI FUNKCIÓINAK MEGERŐSÍTÉSE – A
PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE ÉS A MAGYAR NEMZETI
BANK INTEGRÁCIÓJA

A 2008-ban kezdődő válságot megelőző időszakban Magyarország, az állam és a háztartások túlzott és rossz szerkezetben történt eladósodása következtében rendkívül sérülékennyé vált. A háztartások jelentős eladósodottságában és a devizahitelek általános elterjedésében a pénzügyi rendszer szabályozásában és felügyeletében meglévő hiányosságok is szerepet játszottak.

A pénzügyi rendszer önszabályozásának kudarca miatt szerte a világon felismerték, hogy a pénzügyi stabilitás érdekében erőteljes szabályozói, felügyeleti és fogyasztóvédelmi fellépésre van szükség. A pénzügyi felügyelet megerősítésének alapvetően két fő eleme volt. Egyrészt olyan, egyértelmű felelősséggel és eszközökkel rendelkező független intézményeket (jellemzően a jegybankokat) jelöltek ki, amelyek a pénzügyi rendszerben felmerülő rendszerszintű kockázatok mérsékléséért és kezeléséért felelnek (makroprudenciális politika). Makroprudenciális felügyelés csírájában ugyan korábban is létezett, de sem eszköztartalma, sem fontossága nem volt akkora, mint amilyen a 2008-as válságot követően lett. Másrészt intézményi változtatásokkal megerősítették a mikroprudenciális (a pénzügyi szervezetek egyedi stabilitá-

sára, biztonságosságára fókuszáló) politikát. Ez a gyakorlatban jellemzően azt jelentette, hogy a mikroprudenciális felügyeleti feladatkör egy részét vagy egészét a jegybankba integrálták.

Magyarország sem maradt ki a nemzetközi trendből, a makroprudenciális keretrendszer megerősítése, valamint a pénzügyi rendszer stabilitását veszélyeztető rendszerkockázati tényezők nyomán követésének és ellenőrzésének biztosítása érdekében az Országgyűlés 2013. szeptember 16-án elfogadta a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényt, amely összevonta a jegybankot és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét (PSZÁF), az utóbbi megszüntetésével. A szabályozói döntés alapján Európa egyik legteljesebb integrált felügyeleti modellje jött létre. A törvény értelmében 2013. október 1-je óta a jegybank látja el a pénz-, tőke- és biztosítási piac felügyeletét, továbbá a PSZÁF fogyasztóvédelmi és piacfelügyeleti funkcióit, így – a nemzetközi folyamatokkal összhangban – egy modern, a gazdaság és a pénzügyi piacok kihívásaira megfelelő választ adó jegybank kezdte meg működését.

1. ábra: MNB klasszikus mandátuma

Forrás: saját szerkesztés

Az integrációnak köszönhetően a makroprudenciális szempontok még erőteljesebben tudnak érvényesülni az egyedi intézményi felügyeleti (mikroprudenciális) munkában, továbbá szélesebb eszköztár áll a jegybank rendelkezésére az egyedi vagy rendszerszintű pénzügyi válsághelyzetek megelőzése, valamint a már bekövetkezett válsághelyzetek gyors és eredményes megoldása érdekében.

Az új felhatalmazással – az MNB klasszikus mandátuma, az árstabilitás elérése és fenntartása mellett – rendkívül kiterjedt eszköztárral, hangsúlyosabban megjelent a pénzügyi stabilitás feletti őrködés is. A jegybank egyrészt biztosítja a makroprudenciális felügyeletet, amely a pénzügyi rendszer egészének stabilitását és a gazdasági növekedéshez való egészséges hozzájárulását állítja a középpontba. Emellett ellátja a rendszert alkotó intézmények mikroprudenciális felügyeletét, valamint a pénzügyi fogyasztóvédelmi feladatokat, elősegítve ezáltal az átfogó rendszercélok egyedi szinten történő érvényesülését, valamint – a pénzügyi rendszer iránti bizalom erősítése céljából – a háztartások megtakarításainak és

fogyasztók érdekeinek védelmét. A jegybank ezen feladatai nem függetlenek egymástól. Sőt, együttesen, egymással kölcsönhatásban biztosítják a pénzügyi rendszer stabilitását, a pénzügyi források hatékony közvetítését és végső soron a gazdasági növekedést.

A stratégiai tervezésnek jelentős szakirodalma, tudományos háttere van. Ezek azonban alapvetően a piaci gazdasági szereplőkre alkalmazhatók, miközben a jegybanki mikroprudenciális feladatok esetében (a közfeladati jelleg miatt) teljesen egyedi megközelítésre van szükség. Mivel a mikroprudenciális felügyelés eszközrendszerén keresztül érdemben tud hatni az egyes intézmények, ezáltal a teljes pénzügyi rendszer működésére, a stratégiai tervezésnél lehetőség van egyszerre több dimenzió érintésére is. A stratégiai alapvetéseken túl szükség van a misszió és vízió meghatározására, a rendelkezésre álló erőforrások felmérésére és elemzésére, a célrendszer, célok kijelölésére, és ehhez konkrét akciók hozzárendelésére is. A közszférát tekintve a jegybank esetében a stratégiai menedzsment mellett a közpolitikai elemzésre, értékelésre és piacformálási eszközrendszerre is érdemes épülnie a stratégiai tervezésnek.

STABILITÁS ÉS BIZALOM

Az MNB közfeladati jellegére tekintettel az integrációt követően mind a felügyeleti, mind a fogyasztóvédelmi tevékenységben stratégiai változtatásokra volt szükség. Ennek érdekében, a határozott felügyeleti és fogyasztóvédelmi jelenlét irányainak meghatározásaként az MNB Monetáris Tanácsa által kijelölt és az Alapokmányban közzétett keretekhez igazodó, 2014-2019-es időszakra szóló felügyeleti stratégiát a jegybank 2014 júliusában fogadta el „Stabilitás és bizalom” címmel.

A dokumentum jövőképe a stabil, versenyző, közbizalmat élvező, erős jegybank által felügyelt pénzügyi szektor kialakítását tűzte ki célul. A jegybank megfogalmazott küldetése a pénzügyi rendszer stabilitásának fenntartása és támogatása, a piac szereplőinek a rendszer egészébe és egymásba vetett bizalmának megerősítése volt az integrált felügyeleti eszköztár segítségével.

Az Alaptörvény és a jegybanktörvény elfogadása után az MNB Alapokmányának közreadásával újrafogalmazta küldetését, jövőképét, alapértékeit, illetve kiemelt stratégiai és intézményi céljait. Az Alapokmány kijelölte a pénzügyi közvetítő rendszer prudenciális felügyeletének stratégiáját is, amely során az alábbi célokat határozták meg:

- Sökkellenálló-képesség növelése,
- Egészséges, fenntartható verseny biztosítása,
- A pénzügyi rendszer hitelezési, finanszírozási képességének, készségének növelése,
- Integrált működés,
- Folyamatos, kockázatalapú felügyelet új megoldásokkal,
- Eredményes piacfelügyelet,
- A pénzügyi fogyasztóvédelem erősítése,
- A pénzügyi kultúra fejlesztése,
- Határozott, időben történő jogérvényesítés,
- Aktív szabályozói szerep.

2. ábra: MNB Felügyeleti stratégia 2014-2019

MNB FELÜGYELETI STRATÉGIÁJA - ÖSSZEFOGLALÓ 2014-2019

JÖVŐKÉP		KÜLDETÉS
Stabil, versenyző, közbizalmat élvező pénzügyi szektor és az azt felügyelő, formáló, erős MNB.		A pénzügyi rendszer stabilitásának fenntartása és támogatása, valamint a rendszer szereplőinek a rendszerbe és egymásba vetett bizalmának helyreállítása és megerősítése az integrált felügyeleti eszköztár segítségével.
KIEMELT ÉRTÉKEK: STABILITÁS ÉS BIZALOM		
STRATÉGIAI CÉLOK		
PIACI CÉLOK	Sokkellenálló-képesség növelése	• Prudens működő szolgáltatók működjenek a piacon, biztonságos likviditással, tőkefelzettel, stabil jövedelmzőképpel. A garanciamechanizmusok kiterjesztése azon szektorokra, ahol ilyenek még nem működnek.
	Egészséges, fenntartható verseny biztosítása	• Transzparencia biztosítása, bankváltás könnyítése, átlátható árazás a banki és a biztosítási piacon, tőkepiac – mint versenytárs - erősítése.
	Pénzügyi rendszer hitelezési, finanszírozási képességének, készségének növelése	• Mérlegszeket rendbetétele, portfólióüzítés.
INTÉZMÉNYI CÉLOK	Integrált működés	• A makro- és mikroprudenciális felügyeleti és szanálási eszközök egymásra épülő és egymást erősítő, aktív alkalmazásával a pénzügyi rendszer stabilitásának fenntartása és erősítése.
	Kockázat alapú felügyelet	• A kockázat alapú felügyelési tevékenység megerősítése az újraelértékeléssel az egyes pénzügyi szektorokat, illetve pénzügyi szervezeteket veszélyeztető kockázatok felírása, a mit kálakult kockázatok csökkentése, illetve felszámolása; a rendszer szinten jelentős intézmények intenzív felügyelése; a korai beavatkozást lehetővé tevő felügyelési rendszer kifejlesztése, alkalmazása; a határon átnyúló tevékenységek hatékony felügyelése, kontrollja által.
	Eredményes fogyasztóvédelem és piacfelügyelet	• A fogyasztói érdekek következetes és erőteljes védelme a tisztességtelen szolgáltatókkal szembeni azonnal fellépéssel, szigorú szankcionális alkalmazásával és a pénzügyi kultúra fejlesztésével, terjesztésével • Kizárólag engedélyezett szereplőkkel működő, transzparens és megközható pénzügyi piacok biztosítása proaktív és hatékony fellépéssel a jogértő hazai és külföldi szereplőkkel szemben.
	Határozott, időbeni jogérvényesítés	• Aktív, kiszámítható, döntéseket felvállaló jogérvényesítési tevékenység folytatása minden szektorban.
	Aktív szabályozói szerep	• A szabályozás területén aktív szerep vállalása, ezáltal a felügyelt szektorok orientálása a jól működő pénzügyi szektorok irányába és a szektorok közötti verseny előfésítése. A pénzügyi piac stabilitásának, zavartalan működésének és az Európai Unió joganyagával összhangban álló biztonságos, versenyképes és a tisztességes versenyt támogató fejlődés keretének megteremtése és fenntartása, a hatékony válságkezelési eszköztár kialakítása, erősítése.
	Erősebb nemzetközi szerepvállalás	• Az Európai Pénzügyi Felügyeleti Rendszer tagaként a magyar érdekek erőteljes képviselete mellett együttműködés az európai és más felügyeleti hatóságokkal, az Európai Központi Bankkal, különös tekintettel a banki területen a bankunió, az új uniós tőke szabályozás, a biztosítási szektor értő Szolvencia II, illetve a tőkepiaci terület új uniós szabályaira, követelményeire.
	Naprakész tudás	• A makroprudenciális, a mikroprudenciális, a szanálási, valamint a fogyasztóvédelmi tevékenység hatékony megvalósításának és a felhasználott tudás megosztásának biztosítása az integrált működést támogató legfejlettebb eszközök használatával, és naprakész tudásbázis alkalmazásával.

Forrás: saját szerkesztés

A 2014-2019-es időszakra szóló felügyeleti stratégia időszakában a pénzügyi rendszer minőségi felügyelése mellett a Felügyelet jegybankba történő teljes mértékű integrálása volt az egyik legnagyobb kihívás, amely maradéktalanul megtörtént. Az MNB egyik legfontosabb feladata volt, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel támogassa, erősítse a pénzügyi stabilitást, illetve szükség esetén kezelje a pénzügyi rendszert érő sokkok hatásait. Ez csak az MNB különböző területeinek egymásra épülő és egymást támogató munkájával volt hatékonyan megvalósítható.

STABILITÁS ÉS BIZALOM 2.0

A 2000-es évek végéről örökölt jelentős rendszerkockázatok hatékony kezelésével, a jegybank elsődleges céljainak elérésével, a pénzügyi rendszer stabilitásának megőrzésével az MNB 2019 októberében a 2020-2025-ös tervezési ciklus legfontosabb felügyeleti stratégiai prioritásait és céljait fogalmazta meg. A 2010-es évek piaci, társadalmi és szabályozói változásaira reagálva, az MNB Versenyképességi programjára, és a korábbi felügyeleti stratégiára is támaszkodva alakította ki a Stabilitás és Bizalom 2.0 felügyeleti stratégiát.

3. ábra: MNB Felügyeleti stratégia 2020-2025

Forrás: saját szerkesztés

A Felügyelet felülvizsgált jövőképe – a piaci változásokra, trendekre is reflektálva – a fejlődő, versenyző, egészséges pénzügyi szektor, illetve az ezt támogató, formáló, hatékonyan felügyelő MNB lett. A Felügyelet küldetése a pénzügyi rendszer stabilitásának támogatása és mélyítése, kiemelt fókusszal a fogyasztóvédelemre, digitalizációra és fenntarthatóságra. Az MNB felügyeleti tevékenységének kiemelt értékei évek óta a stabilitás és bizalom. Ezek olyan értékek, amelyek meghatározzák mind a felügyelt piacokkal, mind a Felügyelettel kapcsolatos legfontosabb elvárásokat, és erős alapot biztosítanak a sokrétű felügyeleti folyamatokhoz, döntésekhez. A kiemelt értékeket természetesen hosszabb időhorizonton is meg kell tartani, ezért ezeknél nem is történt változtatás a korábbi stratégiában megfogalmazottakhoz képest. A Felügyelet a két kiemelt mellett ugyanakkor további értékeket is meghatározott, amelyeket a felügyeleti munka során mindenkor elvár. Ezek a jogszerűség, integritás, fogyasztóközpontúság, innováció, fenntarthatóság, következetesség, valamint a fair verseny.

A felügyeleti stratégia kialakításakor a cél a prudensen működő, transzparens, egészséges és fejlődő, versenyző pénzügyi szektor kialakítása és fenntartása, illetve ennek a folyamatnak a megvalósulását támogató, az innovációkkal szorosan lépést tartó, a szektort hatékonyan felügyelő és formáló, hazai és nemzetközi szinten is elismert, erős felügyelet volt. A célrendszer megvalósításához egyrészt fejleszteni kell a prudenciális és a fogyasztóvédelmi felügyelés

eszköztárát, módszereit, feltárva és kihasználva az esetleges szinergiákat. Másrészt szabályozó hatóságként folyamatosan orientálni kell a piaci szereplőket, harmadrészt a fogyasztók érdekében megfelelő módon és időben kell fellépni. A tisztességes piaci szereplőknek minden, a prudens működést és a fejlődést szolgáló támogatást meg kell adni, miközben határozottan fel kell lépni a deviáns magatartásokkal szemben.

Az MNB törvényi feladata, hogy elsődleges mandátuma, az árstabilitás elérése és fenntartása mellett, a rendelkezésre álló eszközeivel támogassa a Kormány gazdaságpolitikáját, és ebből következően a sikeres felzárkózáshoz a nélkülözhetetlen versenyképesség erősítését. A magyar Kormány 2015-ben felkérte az MNB-t, hogy a jegybankban rendelkezésre álló szakmai tudással segítse Magyarország fenntartható felzárkózását versenyképességének javítása által. A jegybank Versenyképességi programja ennek nyomán 12 területen 330 javaslatot fogalmazott meg annak érdekében, hogy az országban rejlő növekedési potenciál teljes mértékben kibontakozhasson és a gazdaság fenntartható módon felzárkózzon a legfejlettebb nemzetgazdaságok közé. A program javaslatai közt megtalálható volt többek között a garanciarendszer hatékonyságának javítása, a banki digitalizáció fejlesztése, valamint a biztosítási és pénztári szektor versenyképességének javítása. Mindezeket beépítették a felügyeleti stratégia piaci céljai közé is.

Magyarország, illetve a hazai gazdaság fejlődését, továbbá a makroprudenciális stabilitás megőrzését a Felügyelet elsősorban úgy tudja segíteni, hogy folyamatosan őrökdi a pénzügyi szektor intézményeinek prudens működése felett, támogatja a piaci szereplőket – megkülönböztetett figyelemmel kezelve a fogyasztókat –, figyelemmel kíséri a külföldi és hazai piacokon megjelenő innovációkat, értékeli ezeket és szükség esetén preventíven közbeavatkozik, valamint mélyíti a pénzügyi tudatosságot. Az egészséges pénzügyi szektor fenntartható módon finanszírozza a gazdaságot, a piaci szereplők számára megfelelő jövedelmezőséget biztosít, miközben megbízhatóan és az ügyfelek számára eredményesen kezeli a megtakarításokat, s működése során tekintettel van a fenntartható fejlődésre is.

Ideális esetben a pénzügyi rendszer a kereslet-kínálat optimális egyensúlyán alapszik, ahol a kínálati oldalon a hazai és külföldi tulajdonosi háttérű felügyelt intézmények, illetve az általuk kínált termékek és szolgáltatások egymással versenyezve valós és transzparens alternatívákat kínálnak a különböző fogyasztói igényekre. Cél, hogy a pénzügyi rendszer sokkellenálló legyen és stabil tőkeellátottsággal, megfelelő likviditással rendelkezzen. Továbbá a jól működő pénzügyi szektor:

- hatékonyan alokálja a forrásokat a megtakarítóktól a hitelfelvevőkhöz, és eredményesen járul hozzá a gazdaság növekedéséhez;
- a kockázatokat azoktól, akik nem tudják megfelelően kezelni, azokhoz transzferálja, akik hatékonyan és megfelelő színvonalon képesek a kockázatok kezelésére;
- ellenáll a pénzügyi szektort érintő sokkoknak, és szükség esetén az ország gazdaságát sújtó válságban is megfelelő támogatást ad;
- fizetőképességének fenntartásához nincs szükség állami beavatkozásra, adófizetői hozzájárulásra;
- biztosítja a fogyasztók igényeinek, elvárásainak és pénzügyi felkészültségének megfelelő termékeket, szolgáltatásokat nyújtó piaci versenyt;
- a különböző piaci igények kielégítéséhez rendelkezik a megfelelő kiszolgáló intézményekkel, termékekkel és szolgáltatásokkal.

Az MNB stratégiai feladatának tekinti továbbá a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság, az ezt megalapozó közgazdasági és társadalmi gondolkodás, illetve az ehhez kapcsolódó pénzügyi intézményrendszer és infrastruktúra fejlesztését.

A fentiekén túl az MNB a felügyeleti tevékenység integrációját követően kiemelt feladatának tekintette a felügyeleti keretrendszer újragondolását, a felügyeleti modell folyamatos fejlesztését annak érdekében, hogy a feltárt rendszerkockázatot hordozó – sokszor egymással összekapcsolódó, szektorokon átívelő – jelenségek számottevő kockázatait kellő időben csökkentse vagy kiiktassa. Ezt szolgálják az alábbiakban röviden – a teljesség igénye nélkül – ismertetett, legfontosabb megvalósult intézkedések.

MINŐSÍTETT FOGYASZTÓBARÁT TERMÉKCSALÁD

A Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelt (MFL) alapvetően azzal a céllal hívta életre a MNB, hogy a jelzáloghitelzés területén elmozdulás történjen a változó kamatozású termékektől a minél hosszabb időre fixált kamatperiódusú termékek irányába. Ez biztonságot képes nyújtani a hitelfelvevők számára akkor, ha a hozamkörnyezet drasztikusan megváltozna. A minél inkább fix hitelekre épülő állomány emellett rendszerszintű stabilitást is hordoz magában. Szintén rendkívül fontos szempont volt, hogy átláthatóbb és egyszerűen összehasonlítható termékek jelenjenek meg a piacon, élénkítve ezzel a pénzintézetek közötti versenyt. Az itt felsorolt motivációk alapján jól látható, hogy ennél a terméknel a makroprudenciális felügyeleti és a pénzügyi fogyasztóvédelmi megközelítés egymást erősítve jelent meg.

Az MNB tehát pénzügyi stabilitási és fogyasztóvédelmi szempontból is fontosnak tartja, hogy erősítse a bankrendszer versenyét. A 2017-ben sikeresen bevezetett MFL-t követően a védjegy azóta további két termékre is kiterjedt a jelenlegi stratégiai tervezési ciklusban.

2020 márciusában indult el a Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás (MFO) értékesítése. E termékek bevezetésével az MNB célja, hogy minél szélesebb körben elérhető, közérthető és áttekinthető feltételrendszerű, egyszerű és gyors ügyintézés, valamint ügyfélbarát kárrendezést szavatoló lakásbiztosítások kerüljenek forgalomba. Ez elősegíti, hogy a biztosítási fedezetek hosszabb távon magas szintű védelmet nyújtsanak, és a szolgáltatók ajánlatait egyszerűen lehessen összehasonlítani.

A harmadik termék a Minősített Személyi Hitel (MSZH), amelynek koncepcióját és a hozzá kapcsolódó pályázati kiírást az MNB – a piaci szereplőkkel való intenzív konzultáció eredményeképp – úgy alakította ki, hogy a fogyasztói igényeket minél inkább kielégítő, a piaci versenyt erősítő és a hitelfelvételhez kapcsolódó digitalizációs folyamatok elterjedését támogató termékek forgalmazása indulhasson meg. Az intézmények az MNB által 2020 nyarán közzétett pályázati feltételek alapján pályázhatnak a minősítés elnyerésére. A kölcsön szabad felhasználásra és hitelkiváltási célra egyaránt igénybe vehető.

Így a Stabilitás és Bizalom 2.0 felügyeleti stratégia időszaka alatt az MFL termékből egy új termékcsalád született meg. A fogyasztóbarát termékeknél közös, hogy nagy hangsúlyt kap az ügyfélbarát ügyintézés és a teljeskörű online kommunikáció is.

VÁLTOZÓ HELYETT FIX KAMATOZÁS

A fogyasztók kamatkockázati kitettségének csökkentése érdekében hosszú ideje törekszik arra az MNB, hogy a biztonságos és kiszámítható törlesztőrészletű, fix kamatozású kölcsönök kerüljenek előtérbe. Ennek elérését több eszközzel is ösztönzi, mint például az előző pontban ismertetett fogyasztóbarát – csak kötött kamatperiódusú, illetve a futamidő lejártáig fix kamatozású – hitelek minősítési rendszerének bevezetése, a fix hitelekre váltást ösztönző, a kamatkockázatról szóló tájékoztatást előíró MNB-ajánlás kiadása, illetve az adósságfék-szabályozás módosítása.

HITELHEZ KAPCSOLÓDÓ BIZTOSÍTÁSOK (LAKÁSBIZTOSÍTÁS) MEGLÉTÉRE VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK

Ennek a projektnek a célja a hitelezéshez kapcsolódó lakásbiztosítások egységes rendszerben történő nyilvántartása, ami osztott főkönyvi (Distributed Ledger Technology - DLT) technológia alkalmazásával teszi lehetővé a bankok számára a hitelfedezetek biztosítottságának naprakész monitorozását. A lakásbiztosításokat és a hozzájuk kapcsolódó jelzáloghiteleket érintő díjfizetési állapotról ugyanis jelenleg nincs egységes, naprakész nyilvántartás, ami megnehezíti a hitelintézeti és a biztosítási szektor közötti információáramlást.

Mindkét szektor sokszereplős, így olyan egységes megoldásra van szükség, ami lehetővé teszi az adatok közvetlen, gyors és olcsó lekérdezését egy olyan nyilvántartásból, amely kialakításában mindkét fél részt vesz és amely segítségével a hitelintézetek folyamatosan meggyőződhetnek a hitelbiztosítékként szolgáló ingatlanok biztosításának megfelelőségéről és fennállásáról. Mindehhez a DLT – amelynek tervezett felhasználói az MNB, a biztosítók és a hitelintézetek lesznek – megfelelő támogatást nyújt. A rendszer létrehozásának célja, hogy az osztott főkönyvi technológia útján modern és az intézmények adminisztrációs terheit csökkentve valósítsa meg a fenti üzleti folyamatok támogatását. A Felügyelet, a pénzügyi és biztosítási szektor emellett gyakorlati tapasztalatot is szerez ennek az innovatív technológiának a működtetésében.

A hitelintézeti szektor részére a DLT rendszerhez csatlakozás azért előnyös, mivel azon keresztül közvetlenül a biztosítóktól szerezhet információt a fedezeti ingatlanok biztosítottságának fennállására, annak részleteire vonatkozóan. Ez elősegíti a fedezeti ingatlanokra irányuló kockázatkezelést, azon belül különösen a monitoring- illetve workout folyamatokat, és általában csökkenté a lakossági jelzáloghitelek banki kockázatait, ami a tőkeszükségletet is csökkentheti. A biztosítási szektorban előnyként jelentkezik a bankok részére való adat-szolgáltatás egyszerűsödése, az ebből adódó működési kockázat és költségek csökkenése. A technológia kifejlesztése lehetőséget kínál a továbbfejlesztésre, akár más termékekre (pl. hitelfedezeti életbiztosítások) való kiterjesztésre is. A rendszer az adósok/ügyfelek számára is hordoz előnyöket, mert a hitelintézetek naprakész tájékoztatása anélkül valósulhat meg, hogy az adósok oldaláról adminisztrációs teher (pl. díjfizetés igazolás, biztosító váltás esetén bejelentési kötelezettség) jelentkezne.

ÉRTÉKPAPÍRSZÁMLA LEKÉRDEZŐ ALKALMAZÁS

Az MNB informatikai fejlesztése révén az értékpapírszámla-tulajdonosok az Értékpapírszámla Lekérdező Alkalmazás (ÉSZLA) segítségével az eddiginél jóval egyszerűbben és kényelmesebben vehetik össze a befektetési szolgáltatójuktól kapott számlakivonatokon szereplő értékpapírok egyenlegét az MNB ÉSZLA-rendszerében nyilvántartott adatokkal. Ezeket a szolgáltatók az MNB-nek havi rendszerességgel küldik meg. Az ingyenesen elérhető ÉSZLA-mobilalkalmazás letisztult és áttekinthető formában, egyszerűen kezelhető módon biztosítja az értékpapírszámla-egyenleg lekérdezésének lehetőségét, akár jelszó begépelése nélkül is, a kivonaton szereplő QR-kód beolvasásával, melyet a szolgáltatók kötelesek minden kivonaton elhelyezni. Emellett a mobilalkalmazás az ÉSZLA online lekérdező alkalmazáshoz képest jelentős kényelmi és értesítő funkciót is biztosít.

ZÖLD PROGRAM

Az elmúlt években világszerte felismerték, hogy a klímaváltozástól és a többi környezeti anomáliától a pénzügyi közvetítőrendszer sem függetlenítheti magát. Hasonlóan több más központi bankhoz, az MNB is stratégiai célul tűzte ki, hogy a hazai pénzügyi közvetítőrendszer a jelenleginél lényegesen erőteljesebben támogassa a környezeti fenntarthatóságot pénzügyi termékein, szolgáltatásain keresztül.

Az MNB 2019-ben hirdette meg Zöld Programját, melynek célja a környezeti anomáliák, problémák által jelentett ökológiai-, gazdasági- és pénzügyi kockázatok mérséklése, valamint Magyarország fejlesztése, versenyképességének erősítése. A Zöld Gazdaság hazánk egyik kitörési pontja: egy olyan terület, amelyen a fenntartható gazdasági növekedés elérése ökológiai előnyökkel is járhat. A Zöld Gazdaság azonban nem létezhet környezetileg is kockázattudatos, valamint a hosszútávú, fenntarthatósági szempontokat is érvényesítő bankok, biztosítók és befektetési szolgáltatók nélkül. Az Országgyűlés döntése alapján az MNB mandátuma kiegészült a kormány környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos politikájának támogatásával, ezzel az első, zöld mandátumot szerző európai uniós jegybankká válva.

A jegybank Zöld Ajánlásának stratégiai célja az, hogy az MNB megfogalmazza elvárásait az éghajlatváltozással kapcsolatos, illetve a környezeti kockázatok azonosításával, mérésével, kezelésével, kontrolljával és közzétételével, valamint a hitelintézeti üzleti tevékenységben a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítésével kapcsolatban. Az ajánlás célja tehát elősegíteni a hazai hitelintézetek fenntartható működésre való átállását, valamint felkészülési lehetőséget biztosítani az éghajlatváltozással kapcsolatos és a környezeti kockázatok szempontjából releváns jogszabályi változásokra.

Az ajánlás közzététele után, fél éves felkészülési és megismerési periódust követően az MNB kérdőíves módszerrel mérte fel a hazai hitelintézetek felkészültségi szintjét az ajánlásban foglalt elvárásokhoz viszonyítva. Emellett a bankoknak ki kellett dolgozniuk egy akciótervet a fenntartható működésre való átállás megvalósíthatóságáról. Az eredmények alátámasztására szolgáló dokumentáció és az akciótervek beérkeztek az MNB-hez. A visszajelzések, konzultációk és a begyűjtött egyéb tapasztalatok alapján a jegybank 2022 augusztusában publikálta az ajánlás frissített változatát.

A zöld hitelpiac beindítása és a hitelportfóliók zöldítése céljából az MNB zöld tőkekövetelmény-kedvezmény programokat is elindított, a zöld vállalati és önkormányzati hiteleket, illetve zöld lakáscélú hiteleket megcélózva. A zöld vállalati és önkormányzati tőkekövetelmény-kedvezmény program 2020 decemberében indult. A vállalati hitelportfólió zöldítésével a program hozzájárul a hitelintézetek vállalati portfóliójából eredő átállási klímakockázatok csökkentéséhez. A zöld lakáscélok támogatásával az MNB hozzájárul a hazai ingatlanállomány korszerűsítéséhez, elősegítve új, energiatakarékos ingatlanok, valamint korábban rossz energetikai jellemzőkkel rendelkező ingatlanok felújításának finanszírozását.

A program további célja, hogy dedikált zöld termékek jelenjenek meg az intézményeknél annak érdekében, hogy az ügyfelek számára minél könnyebben elérhető legyen zöld céljaik megvalósítására alkalmas finanszírozási forma. A feladatok (időarányosan) teljesültek. A jegybank menet közben mindkét tőkekövetelmény-kedvezmény programot többször módosította, bővítette. Az érintett pénzügyi intézmények visszajelzései alapján növekszik az elérhető dedikált zöld termékek száma, valamint több intézménynél folyik termékfejlesztés ezzel kapcsolatban.

Az MNB 2021 óta éves gyakorisággal publikálja tavasszal a Zöld Pénzügyi Jelentés című kiadványt. Ez átfogó képet ad a jegybank fenntarthatósági programjairól és céljairól, így a témában érintett piaci szereplőknek, nemzetközi szervezeteknek, az akadémiai világ tagjainak és a téma iránt elkötelezett érdeklődőknek is fontos kiindulópont. A jelentés kiemelten foglalkozik a klímaváltozásból fakadó pénzügyi kockázatokkal, ezért a pénzügyi rendszer előtt álló új típusú kihívások leküzdésében is irányt mutat. A kiadvány a fenntartható finanszírozással kapcsolatos informáltság erősítésével közvetve is segíti a fenntarthatósági törekvések eredményességét.

KIBERFENYEGETETTSÉGI TÉRKÉP

A digitalizációnak köszönhetően folyamatosan növekszik a pénzügyi szektorban az információs és kommunikációs technológiákon alapuló megoldások és a digitális szolgáltatások jelentősége és az azoktól való függés mértéke. Így a pénzügyi rendszer ellenállóképességének megvalósításához kiemelt figyelmet kell szentelni a digitalizációs folyamatoknak, azok biztonságára, fenyegetettségeire tekintettel. 2020 végén az Európai Bizottság által nyújtott Technikai Támogatási Eszköz keretében az MNB támogatást nyert 2021-re a Magyarország pénzügyi szektorának kiberfenyegetettségi térképéhez szükséges módszertanok kidolgozását biztosító projektre. A 2021-2022-es időszakban jelentős erőforrást fordított a Felügyelet a projekt keretében kidolgozandó incidensbejelentési módszertan és a pénzügyi szektor helyzetképét biztosító fenyegetettségi térkép riport-módszertanának megvalósítására. A tavalyi év első felében pilot projekt keretében került sor a kidolgozott módszertanok tesztelésére, mely alapján elkészül az első fenyegetettségi térkép. A fenyegetettségi térkép elkészítése mellett a Felügyelet vezeti a 2022 májusában indított, Bankszövetséggel közös Kiberbiztonsági edukációs projektet is. A program keretében megújult az MNB belső, ügyfélmegkeresések kategorizálására szolgáló módszertana, így a jegybank minden korábbinál pontosabb képet kap az ügyfél jelzések digitális biztonsághoz kapcsolódó statisztikáiról.

STABILITÁS ÉS BIZALOM 2.1

2022 elején még a koronavírus-járványt követő gazdasági kilábalás és az ehhez kapcsolódó felügyeleti feladatok voltak meghatározóak, ám február vége óta az orosz-ukrán háború alapjaiban változtatta meg az egyes felügyelt szektorok és intézmények korábban előrevetített fejlődési pályáját. A korábban feltételezett piaci trendek és kockázatok jelentős mértékben átalakultak a magas szintre emelkedő világszerte nyersanyag- és energiaárak, valamint élelmiszerárak generálta globális inflációs környezetben.

Mindezen jelentős, 2008-2009 óta nem tapasztalt gazdasági és társadalmi változások, a 2019 ősze óta bekövetkezett szabályozói változások, valamint az MNB új fenntarthatósági mandátuma alapján indokoltá vált a Stabilitás és Bizalom 2.0 felügyeleti stratégia féléves felülvizsgálata. Szükségessé vált áttekinteni a felügyeleti prioritásokat és célokat, és hozzáigazítani azokat az aktuális és újonnan előrejelzett piaci kockázatokhoz.

A Felügyelet jövőképe, küldetése, valamint a képviselt és közvetített értékek változatlanok maradtak, a 2019-ben megfogalmazott leírások továbbra is érvényesek. Erre épül a felülvizsgált felügyeleti stratégiai keretrendszer, amely igazodik az MNB 2022 májusában meghirdetett Fenntartható Egyensúly és Felzárkózás program alapelveihez is, és figyelembe veszi a pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete során az abban meghatározott javaslatokat és konkrét feladatokat.

4. ábra: Felülvizsgált MNB Felügyeleti stratégia 2020–2025

MNB FELÜGYELETI STRATÉGIA 2020–2025	
KÜLDETÉS: A pénzügyi rendszer stabilitásának támogatása és mélyítése, kiemelt fókusszal a fogyasztóvédelemre, digitalizációra és fenntarthatóságra	
JÖVŐKÉP: Fejlődő, versenyző, egészséges pénzügyi szektor – támogató, formáló, hatékonyan felügyelő MNB	
KIEMELT ÉRTÉK: Stabilitás és bizalom	
Jogszerűség, integritás, fogyasztó-központúság, innováció, fenntarthatóság, következetesség, fair verseny	
PIACI FÓKUSZÚ CÉLOK	SZERVEZETI FÓKUSZÚ CÉLOK
1. Sokkellenálló-képesség biztosítása <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Meghízhatóan működő, egészséges mérlegszerkezettel, biztonságos tőkehelyzettel és megfelelő veszteségviselő képességgel rendelkező piaci szereplők 1.2. A pénzügyi szektor védelme, kiemelt fókusszal a pénzügyi visszaélésekre és a piacfelügyeletre 1.3. Intézmények ellenálló képességének növelése a pénzügyi és terrorizmusfinanszírozási kockázatok kapcsán 1.4. A szektor kibert biztonsági ellenálló képességének biztosítása 	5. Erőteljes fogyasztóvédelem <ul style="list-style-type: none"> 5.1. Tisztességes szolgáltatói magatartás szektorszintű és egyedi elvárásaink összehangolása 5.2. Termékfókuszú fogyasztóvédelem erősítése
2. Egészséges verseny prudens és fogyasztóközpontú termékekkel <ul style="list-style-type: none"> 2.1. Transzparencia megőrvetése, kiemelt fókusszal az árázásra 2.2. A pénzügyi termékek prudens és fogyasztóközpontú értékesítése 2.3. Ügyfél igénynek folyamatosan megfelelő termékek 2.4. Megtakarítási rendszerek fejlesztése 	6. Kockázat alapú felügyelet <ul style="list-style-type: none"> 6.1. Kockázat alapú felügyelési tevékenység továbbfejlesztése, a korai beavatkozást lehetővé tevő felügyelési eszközök alkalmazása 6.2. Nemzetközi együttműködés erősítése, különös tekintettel a home-host felügyelési együttműködésekre és a határon átnyúló tevékenységekre
3. Technológiai fejlődés támogatása, kockázatok kezelése <ul style="list-style-type: none"> 3.1. Technológiai innováció támogatása minden szektorban 3.2. Új technológiák prudens bevezetésének biztosítása 3.3. Digitális pénzügyi biztonságudatosságának erősítése 	7. Határozott, időbeni fellépés, beavatkozás <ul style="list-style-type: none"> 7.1. Adatvezérlés működés 7.2. Proaktív, kockázatokra fókuszáló felügyelési kommunikáció és jogérvényesítés, a hatékony válságkezelési eszközök erősítése
4. A pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságának elősegítése <ul style="list-style-type: none"> 4.1. Megfelelő felkészülés a környezeti anomáliák következtében megjelenő kockázatokra 4.2. Intézményi támogatás a zöld állásban 4.3. Környezeti fenntarthatósági tudatosítás erősítése 	8. Fogymatos fejlődés – Támogató felügyelet <ul style="list-style-type: none"> 8.1. Hasznos innovációk támogatása, felhasználása, kiterjesztése, megőrvetése 8.2. Pénzügyi tudatosítás támogatása 8.3. Támogató, ügyfélbarát engedélyezési folyamatok a kapurol szerep fenntartása mellett
	9. Aktív hazai és nemzetközi szabályozó szerepvállalás <ul style="list-style-type: none"> 9.1. Felügyeleti tapasztalatokra építő jogfejlesztés 9.2. Aktív szerepvállalás az európai unió jogalkotásában és a hazai jogba való átültetésben 9.3. Proaktív együttműködés erősítése a hazai és külföldi társhatóságokkal, társhatóságokkal, érdekeltvelmi szervezetekkel

Forrás: saját szerkesztés

A felülvizsgált piaci fókuszú célok a Stabilitás és Bizalom 2.0 stratégiai keretrendszer prioritásaitól részben eltérnek, illetve átfedésben vannak azokkal:

- Sokkellenálló-képesség biztosítása,
- Egészséges verseny prudens és fogyasztóközpontú termékekkel,
- Technológiai fejlődés támogatása, kockázatok kezelése,
- A pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságának elősegítése.

A szervezeti fókuszú célok esetében a felülvizsgálat során a legfőbb prioritások változatlanok:

- Erőteljes fogyasztóvédelem,
- Kockázatalapú felügyelet,
- Határozott, időbeni fellépés, beavatkozás,
- Folyamatos fejlődés – támogató felügyelet,
- Aktív hazai és nemzetközi szabályozói szerepvállalás.

A stratégiai tervezés felülvizsgálatakor preferenciaként kezelte a Felügyelet a Fenntartható Egyensúly és Felzárkózás programjában megfogalmazott módszertani alapelveket, miszerint a vízió és a stratégia megalkotása, a célok kijelölése, az intézkedések megfogalmazása és az eredmények értékelése során folyamatosan mérni kell azok teljesülését. A méréshez ki kell használni a digitalizáció és az adatáramlás új lehetőségeit. Csak olyan intézkedések és programok valósulhatnak meg, amelyek mérhetően javítják Magyarország gazdasági egyensúlyát és felzárkózását.

A felülvizsgált piaci és szervezeti fókuszú célok esetében az MNB csak olyan tevékenységeket, hatékonysági mutatókat határozott meg, melyek objektíven mérhetők, rövid távon megvalósíthatók, valamint tervezhető határidőt lehetett hozzájuk rendelni. A célok megfogalmazása során továbbá hangsúlyosan jelennek meg a programban megfogalmazott javaslatok, így fókuszba került az adatreform, a digitalizáció, valamint fókuszban maradt a fenntartható finanszírozás.

A pénzügyi piacok esetében stratégiai piaci fókuszú célként jelent meg a sokkellenálló-képesség biztosítása, az egészséges verseny biztosítása prudens és fogyasztóközpontú termékekkel, a technológiai fejlődés támogatása, kockázatok kezelése, illetve a pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságának elősegítése. A sokkellenálló-képesség biztosítása egyebek közt a megbízhatóan működő, egészséges mérlegszerkezettel, biztonságos tőkehelyzettel és megfelelő veszteségviselő képességgel rendelkező piaci szereplőkkel, a szektor kiberbiztonsági ellenállóképességének biztosításával, a pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázatokkal kapcsolatos ellenállóképesség növelésével érhető el.

Utóbbi kapcsán szükséges a tranzitszámlás és non-rezidens kockázatok fokozott figyelemmel kísérése, a bizalmi vagyonkezelési tevékenység fokozott figyelemmel kísérése, valamint a fraud és pénzmosás céljára létesített bankszámlák visszaszorítása. Felügyeleti, illetve társhatósági elemzések alapján a magyarországi hitelintézeteknél vezetett számlák érintettségével megkísérelt, illetve megvalósult fraud esetek számában az elmúlt években jelentős növekedés volt megfigyelhető. Az összehangolt fellépést nehezíti, hogy a legtöbb szolgáltató gyakorlatában a fraud, illetve pénzmosás-megelőzési terület egymástól elkülönülve működik, és a területek közötti együttműködés – a vizsgálati tapasztalatok alapján – nem hatékony. Kiemelt fontosságú az együttműködési keretek hatékonyságának javítása, az elsősorban pénzmosás megelőzési céllal működtetett technológiák fraud esetek detektálására való felhasználásának támogatása.

A Felügyelet kiemelten fontosnak tartja a technológiai fejlődés támogatását és az ezzel kapcsolatos kockázatok kezelését is. A technológiai innováció támogatása érdekében ki kell alakítani a jövő pénzügyi IT megoldások szabályozói eszközeit, illetve a jövő pénzügyi IT megoldásainak alkalmazhatósági keretfeltételeit.

A jövő pénzügyi IT megoldások alkalmazhatósági keretfeltételeinek kialakítása elengedhetetlen a jogbiztonság és a pénzügyi közvetítőrendszerbe vetett bizalom fenntarthatósága érdekében, ezért az MNB informatikai témájú felügyeleti szabályozó eszközeinek felülvizsgálata és újak kiadása szükséges. A szabályozó eszközök folyamatos fejlesztésén túlmenően a piacot egyedi ügyekben és felmerülő kérdésekben is támogatni szükséges. Ezért (a piaci igényekhez igazodva) fontos, hogy a Felügyelet a megértést, alkalmazhatóságot segítő tájékoztató anyagokat is publikáljon. Az MNB elhivatott a digitális pénzügyek biztonságtudatosságának erősítésében, valamint az új technológiák prudens bevezetésének biztosításában. A már használt és jövőben használni tervezett innovatív informatikai rendszerek hatékony felügyeletét is el kell látni. Ehhez elengedhetetlen a szakmai kompetenciák folyamatos fejlesztése, és az aktív szerepvállalás a technológiai innovációkat övező szakmai és társadalmi párbeszédben.

Stratégiai cél az egészséges verseny támogatása is, amelynek fókuszában a prudens és fogyasztóközpontú termékek állnak. Az elmúlt években a hitelintézetek között is megjelentek azon hiteltermékek, amelyeket a fogyasztók fizikai jelenlét nélkül, kizárólag online formában is igénybe tudnak venni. A gyors átfutási időt kínáló, online szerződéskötési folyamatok esetében is kiemelt jelentőségű, hogy a fogyasztók a jogszabályok által meghatározott tartalommal és határidőben kapják meg az azokkal kapcsolatos tájékoztatást. A pénzügyi intézményeknek az online szerződéskötési folyamat során is meg kell felelniük a jogszabályokban rögzített, MNB által elvárásaként megfogalmazott, a fogyasztók felé teljesítendő tájékoztatási kötelezettségeknek. Ennek ellenőrzésére a Felügyelet kiemelt figyelmet fordít.

Az MNB nagy hangsúlyt helyez az azonos célú termékek összehasonlíthatóságának biztosítására. A lakossági ügyfelek jelenleg is számos pénzügyi termék közül választhatnak, azonban megfelelő információ hiányában nem biztos, hogy minden esetben a számukra ideális terméket fogják választani. A Felügyelet ennek kapcsán több formában is támogatja a fogyasztókat: egyrészt a pénzügyi tudatosság mélyítésével, másrészt a piaci termékösszehasonlító oldalakra vonatkozó felügyeleti elvárások megfogalmazásával, valamint a díjjegyzék-összehasonlító, illetve a minősített termékeket listázó alkalmazások gondozásával, fejlesztésével.

A pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságának elősegítése érdekében cél a pénzügyi rendszer ellenállóképességének javítása. Az utóbbi években általánosan elfogadottá vált, hogy a klímaváltozás kockázatot jelent a pénzügyi intézmények számára is. Az e kockázatokra való felkészülést segítette a hitelintézeteknek szóló Zöld Ajánlás, amely elvárásainak teljesülését a Felügyelet az átfogó vizsgálataiban ellenőrzi majd. További cél a környezettudatosság növelése a nem banki szektorokban, amihez az MNB szabályozó eszközök kiadásával járulhat hozzá. A felügyelt intézmények számára fontos viszonyítási pontot jelent az MNB Zöld Programja. Ennek 2019-es kiadása óta jelentősen módosult a környezet: számos szabályozási változás mellett a fenntartható pénzügyek területe is dinamikusan fejlődött. Indokolt ezért a Zöld Program felülvizsgálata, amely annak részletes visszamérési eredményein alapul. A felülvizsgálat révén a Zöld Program továbbra is iránytűként szolgálhat a hazai pénzügyi intézmények számára.

Fókuszba kerül az intézmények támogatása a zöld átállásban, a zöld pénzügyi piac fejlesztése és a zöld finanszírozás ösztönzése. A zöld pénzügyi termékek rohamosan bővülnek, mind volumen, mind az egyes instrumentumok típusát tekintve. A hazai zöld pénzügyi piac fejlesztése érdekében szükséges a nemzetközi jó gyakorlatok vizsgálata, a külföldön már bevált zöld pénzügyi termékek hazai elterjedésének ösztönzése. A zöld hitelek népszerűsége emelkedett az utóbbi években, amelyhez az MNB tőkekövetelmény-kezdmény programjai is jelentősen hozzájárultak. A témához kapcsolódóan fontos cél a fenntarthatósággal kapcsolatos pénzügyi edukáció, hiszen a fenntarthatósági fordulat csak akkor lehet sikeres, ha megfelelő ismeretekkel rendelkezik mind a szakma, mind a lakosság. A környezeti fenntarthatósági tudatosság erősítése érdekében az MNB honlapján elindul a Zöld pénzügyi termékkereső. Ez a zöld termékek összehasonlítása révén nemcsak az ügyfelek tájékozottságát növeli, hanem a nyilvánosság erejénél fogva az intézményeket is termékfejlesztésre ösztönzi. A szakmai cikkek, tanulmányok rendszeres publikálása szintén nagyban segíti a szemléletformálást.

A pénzügyi rendszer stabil működése, gazdasági funkcióinak betöltése érdekében a stratégiában továbbra is kiemelt hangsúlyt kap a pénzügyi fogyasztóvédelem megerősítése. A jegybank a fogyasztók széles körét érintő, rendszerszintű problémákra koncentrálna. Alapvető cél a jogsértő magatartások mielőbbi – ha szükséges, akár az erőteljes szankcionálás eszközével elért – visszaszorítása, s a fogyasztókat ért károk mielőbbi megtérítése. Célként fogalmazódik meg az összességében „fair” pénzügyi szolgáltatás kikényszerítése. Kiemelt feladatként jelenik meg továbbá a stratégiában a bármely okból kiszolgáltatottabb csoportok (pl. fiatalok, idősek, nehezebb anyagi körülmények között élők) fokozott védelme is, a határon átnyúló tevékenységek kockázatának csökkentése. Az erős fogyasztóvédelem érdekében a Felügyelet célja a közvetítők piactorzító hatásának csökkentése, valamint az információáramlás elősegítése, s a gyors reagálás mérése az ügyfélszolgálati tevékenység fókuszba helyezésével.

Az uniós pénzügyi szabályozási, felügyeleti folyamatokban az MNB folyamatosan aktív szerepet vállal, valamint a Magyarországon jelen lévő, host szerepkörben felügyelt piaci szereplők tevékenysége kapcsán is számos külföldi felügyeleti hatósággal valósít meg sikeres együttműködést. Mindezek elengedhetetlenül szükségesek ahhoz, hogy az MNB a nemzetközi felügyeleti közösségben is ismert és elismert, erős felügyelet legyen.

A következő években kiemelt feladat lesz a CRR3 és CRD6 szabályok nyomán követése, véleményezése és részvétel a hazai szabályozásba való átültetésben. A hitelintézetek prudenciális szabályait részben az Európai Parlament és Tanács hitelintézetekre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló 575/2013/EU rendelete (CRR), részben a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek prudenciális felügyeletéről szóló 2013/36/EU irányelve (CRD) tartalmazza.

2021. október 27-én az Európai Bizottság közzétette bankszabályozási javaslatcsomagját, amely az elfogadását követően a CRR és a CRD jelentős módosítását fogja eredményezni. A javaslatcsomag egyrészt tartalmazza a Bázeli III véglegesítésének európai uniós jogba történő átültetését, azonban azon túlmenően számos más témakört is érint. Az MNB a javaslatok véleményezésében és (elfogadásukat követően) a hazai jogrendszerbe való átültetésük folyamatában aktív szerepet vállal, ezt követően pedig nyomon követi a szabályok alkalmazását, gyakorlati megvalósulását, illetve szükség esetén szabályozó eszköz kibocsátásával az érintett szereplők számára való iránymutatást.

Fontos a proaktív együttműködés erősítése a hazai és külföldi társhatóságokkal, tár felügyeletekkel, érdekvédelmiszervezetekkel, kiemeltenapénzmosásésterrorizmusfinanszírozás megakadályozása (AML/CFT) tekintetében. A prudenciális felügyeleti hatóságok, az AML/CFT felügyeletet ellátó hatóságok és a pénzügyi információs egységek közötti együttműködésről és információcseréről szóló Európai Bankfelügyeleti Hatóság (EBA) iránymutatásnak megfelelő felügyeleti működés, illetve gyakorlat kialakítása, valamint a hatékony információáramlás érdekében kiemelt feladat lesz az elkövetkező években az MNB-n belüli technológiai eljárásrendek kialakítása. Emellett aktív közreműködés szükséges az EBA AML/CFT kollégiumokban, mely keretek nagyban elősegítik az intézményi felügyeletet ellátó szervek közötti információ-, illetve tapasztalatcserét.

A gazdasági bűncselekmények tekintetében az egységes jogalkalmazási gyakorlat fejlődése érdekében az MNB kiemelten fontos célként kezeli a Felügyelet és a társhatóságok közötti szakmai együttműködés elmélyítését, így az MNB 2022 nyarán felajánlotta a felek közti szakmai konzultációk megtartásának lehetőségét. A konzultációsorozat keretében első ízben az MNB munkatársai – elsődlegesen a jogosulatlan pénzügyi tevékenységgel, bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyásolással, illetve a nyilvános értékpapír kibocsátókkal kapcsolatos – szakmai előadásokat tartottak meg.

ÖSSZEGRÉS

Támogató, formáló és hatékonyan működő pénzügyi felügyelet, tudatos stratégiai tervezés és következetes végrehajtás nélkül nehezen képzelhető el a pénzügyi stabilitás és a stabilan működő pénzügyi rendszer. A 2013 óta eltelt időszak működése és az elért eredmények visszaigazolják a mikroprudenciális felügyeleti feladatkör integrálását a jegybankba. Az integrációnak köszönhetően a makroprudenciális szempontok megfelelően tudnak érvényesülni az egyedi intézményi felügyeleti munkában, továbbá szélesebb eszköztár áll a jegybank rendelkezésére az egyedi vagy rendszerszintű pénzügyi válsághelyzetek megelőzése, valamint a már bekövetkezett válsághelyzetek gyors és eredményes megoldása érdekében.

Az MNB egyetlen intézmény keretei között szavatolja a pénzügyi rendszer egészének stabilitását és az egyedi pénzügyi intézmények biztonságos működését. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának biztosítása érdekében folyamatosan feltárja és bemutatja a stabilitást veszélyeztető kockázatokat, közreműködik az egyedi és a rendszerszintű kockázatok kialakulásának megelőzésében, illetve a felépült kockázatok mérséklésében, megszüntetésében. A rendelkezésre álló széles eszköztár segítségével összehangolhatóvá, és így hatékonyabbá válik a pénzügyi rendszer egészének stabilitását veszélyeztető rendszerkockázati tényezők, illetve az intézmények egyedi kockázatainak azonosítása, megelőzése, nyomon követhetősége és kontrollja, és a felügyelési tevékenységben megjelenő új feladatok hatékony kezelése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Matolcsy György (2019): *A magyar felzárkózás versenyképességi reformjai és fordulatai (2019-2030)* <https://www.mnb.hu/letoltes/a-magyar-felzarkozas-versenykepességi-reformjai-es-fordulatai-2019-2030.pdf>
- Palotai Dániel – Virág Barnabás (2019): *Versenyképességi program 330 pontban* <https://www.mnb.hu/letoltes/versenykepességi-program.pdf>
- Matolcsy György: *Fenntartható egyensúly és felzárkózás* <https://www.mnb.hu/letoltes/fenntarthato-egyensuly-es-felzarkozas-144-javaslat-20220519.pdf>
- A Magyar Nemzeti Bank Alapokmánya <https://www.mnb.hu/letoltes/a-magyar-nemzeti-bank-alapokmánya-1.pdf>

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK, FELÜGYELETI SZABÁLYOZÓ ESZKÖZÖK

2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról
- A Magyar Nemzeti Bank 5/2021. (IV.15.) számú ajánlása az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról, és a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítéséről a hitelintézetek tevékenységeiben
- A Magyar Nemzeti Bank 10/2022. (VIII.2.) számú ajánlása az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról, valamint a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítéséről a hitelintézetek tevékenységeiben
- Európai Parlament és Tanács hitelintézetekre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló 575/2013/EU rendelet
- Európai Parlament és Tanács a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésekről és a hitelintézetek prudenciális felügyeletéről szóló 2013/36/EU irányelve
- A Magyar Nemzeti Bank 5/2021. (IV.15.) számú ajánlása az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról, és a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítéséről a hitelintézetek tevékenységeiben
- A Magyar Nemzeti Bank 10/2022. (VIII.2.) számú ajánlása az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról, valamint a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítéséről a hitelintézetek tevékenységeiben